דרך מצותיך — מצות נדרים

(מטות) שלא יחל דברו שנאמר איש כי ידור נדר כו' לא יחל דברו (במדבר ל' ג') (ת"ז): ובטעמי מצות מבואר שסוד הנדרים בבינה וז"ס נודר בחיי המלך כי הבינה היא בחי' חיות ומוחי' דז"א יעו"ש ובסוף שער היחודים ותיקון עונות באורך, וענין הנדר היינו שהוא מכניס דבר המותר בגדר האסור ע"י אמרי פיו שאומר דבר מותר יהא אסור כקרבן שאסר השם וארז"ל (נדרים י"ד א') דדוקא כשהוא נודר בדבר הנידר שמתפיס בקרבן וכיוצא שהוא דבר מותר בעצם ונאסר ע"י שנידר לגבוה עפ"י התורה אז גם דבר המותר נתפס להיות נאסר כקרבן שהתורה למדתנו שיש בנו כח בכך לאסור המותר כשהתפיסו בדבר הנידר משא"כ המתפיס בדבר האסור כמו שיאמר הרי עלי כבשר חזיר לא אמר כלום וכדאי' במשנה רפ"ב דנדרים ואלו מותרין כו', ולהבין הענין הלז איך יש כח בפה האדם לאסור את המותר באמת ע"פ התורה וגם שהקרבנות שהם מדין התורה יש להם זמן קבוע כבש א' בבקר כו' והנדר שהוא ע"י דיבור ורצון האדם הוא בכל זמן וגם שע"י נדר יוכל לקדש ולאסור כל דבר משא"כ בקרבנות שאם אמר על בעלת מום הרי זו עולה לא אמר כלום כדאי' במשנה פ"ה דתמורה (מ"ה): ויובן כ"ז בהקדים מעלת הישראל עפמ"ש רעייתי פי' פרנסתי שישראל מפרנסין לאביהם שבשמים שכמו שאנו קוראים אותו ית' רועינו זוניו כך הוא אומר על כנ"י רעייתי שמפרנסין, וידוע דפרנסה כולל ב' דברים בכלל מזונות ולבושים כדאי' שמין לפרנסה וחשיב מזונות ולבושים (כתובות ס"ח א') והיינו מ"ש רז"ל על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח (אבות פ"א מ"ב) כי העבודה הם הקרבנות הם בחי' מזון כמ"ש לחמי לאשי (במדבר כ"ח ב') ומגמ"ח נעשה בחי' לבוש למעלה כביכול כמ"ש לבושו צדקה וילבש צדקה כשריון (ישעי' נ"ט י"ז) והתורה היא כוללת שניהם שנקראת מזון כמ"ש לכו לחמו בלחמי (משלי ט' ה') ונקראת לבוש כמ"ש עוטה אור כשלמה (תלים ק"ד ב') ואור זו תורה, ולהבין זה הנה כתיב אתה הוא ה' לבדך אתה עשית את השמים (נחמי' ט' ו') ולהבין איך הוא לבדו כעת מאחר שעשה את השמים וגם מ"ש אני הוי' לא שניתי (מלאכי ג' ו') איך אין בריאת כל העולמות פועל שינוי בו ית' מקודם הבריאה לאחר הבריאה כמאמר אתה הוא עד שלא נברא ומשנברא בשוה ממש, אך הענין כי בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם (תלים ל"ג ו') מלאכים ונשמות שנתהוו רק מאותיות דיבורו ית' וכללותם הוא דיבור א' כמארז"ל בה' נברא העוה"ז (מנחות כ"ט ב') ובטילים כביטול אות א' לגבי כללות נפש המדברת כידוע, והנה שרש התהוות הדיבור הוא רק מבחי' החכמה וכמ"ש כולם בחכמה עשית (תלים ק"ד כ"ד) וכתיב ה' בחכמה יסד ארץ (משלי ג' י"ט) שבחי' עולם הדיבור נק' ארץ דעבידת פירין ע"י צירופי אותיות שנבראו בהן שמים וארץ וכמו עד"מ בגשמיות כח התחלקות האותיות לה' מוצאות וצירופן בכל דיבור ודיבור בתיבה זו כך ובזו כך הוא ע"י החכמה שבנפש והמופת לזה ממה שהתינוק אינו יכול לדבר הגם שיש לו קול ומחשבה ומדות לאהוב ולשנוא מחמת שאין לו בחי' חכמה המחלקת את האותיות ומצרפתן והיינו לפי שהחכמה היא ראשית לכל כחות הנפש וע"כ יכולה להיות נשפל' ולירד ולפעול מטה מטה עד גם בבחי' הדיבור שהוא האחרון בכחות הנפש שאינו אלא לזולתו שבפ"ע א"צ לדבר וכמשל מדורה גדולה שתאיר גם בריחוק מקום, וכך גם למעלה בדבר ה' ידוע דיש ריבוי נבראים לאין קץ ותכלית וכל א' נבדל ממציאות זולתו והיינו מחמת שינויי הצירופים של האותיות שכפי השתנות הצירוף שהוא שינוי החיות כך ישתנה מהות הנברא והתחלקות אותיות העליונים בה' מוצאות וצירופן בכל מאמר ובכל תיבה הוא ע"י חכמתו ית' וז"ס מה רבו מעשיך ה' שסיבת ריבוי המעשים הוא לפי שכולם בחכמה עשית שבה ועל ידה הוא ההתחלקות כנ"ל ועמ"ש מזה במצות העומר שעורים פ"א, אמנם מודעת זאת שעצמותו ית' הוא למעלה מעלה מבחי' החכמה שאינו בגדר חכמה ומדע כלל וכלל ובזאת סרו ועוותו הפלסופים החוקרים על ה' בשכל אנושי וטעו בזה כי תיארו בו ית' מציאות וגדר חכמה וקראום חכמת אלהות וגם לא הונח להם התהוות הריבוי בנבראים מן האחדות שהוא ית' יחיד ומיוחד, אבל באמת בחשיכה יתהלכו ולא ידעו ולא יבינו שסיבת ההתחלקות והרבוי בנבראים הוא מחמת שינויי ורבוי הצירופים של אותיות מדותיו כנ"ל ושרש התחלקותן הוא ע"י החכמה אבל עצמותו ומהותו ית' הוא מרומם ומתנשא למעלה מעלה מגדר חכמה ולא יושג בשום חכמה כלל כי אפי' על חכמה עילאה אמרו דלית מחשבה תפיסא בי' והיא שוה אצלו ית' עם בחי' העשי' ממש וגילוי אלקות הוא בבחי' אמונה שלמעלה מהחכמה כעטרה שהיא על הראש (ר"ל שלתאר מציאת ה' עד"ז זהו ענין האמנת אלהות שנצטוינו ע"ז להאמין מציאות האל ע"ד הזה שהוא הפלגת מהותו למעלה מגדר החכמה עד שלא יתכן לומר הוא היודע והוא המדע כי אינו בגדר מדע כלל שלזה נצרך בחי' אמונה משא"כ לידע שיש בורא ממציא נמצאים לזה א"צ אמונה כי מבשרי אחזה אלוה אחזה ממש כמ"ש במצות אכילת מצה יעו"ש) והוא ענין כתר יתנו לך מלאכים עם [עמך] ישראל כו' ומשם הוא התהוות החכמה עילאה כמ"ש והחכמה מאין תמצא (איוב כ"ח י"ב) ע"י צמצום עצום (ואז יתכן לומר הוא היודע והוא המדע בסוד הארת א"ס בחכמה דאיהו וגרמוהי חד וכמ"ש בלק"א ועמ"ש במ"א בכתבי הקדש שהסכים בזה לדברי הר"י ליוא מפראג בהקדמתו לספרו גבורת ה' הובא במצות תפילין פ"ב) והיינו ג"כ ע"י אותיות דשם כי יש בחי' אותיות בלמעלה מן החכמה ע"ד שנמצאו אותיות הדבור שלמטה מן החכמה והוא ענין טנת"א המבואר בכהאריז"ל שאותיות במל' עד שטעמים בכתר והרי באמת גם הטעמים הם בחי' אותיות שהרי הם ג"כ ציורים כמוהם ועד"ז התגין והנקודות אלא שהם בחי' אותיות היותר גבוהים שהאותיות הם בחי' אותיות שבדבר ה' ונק' מל' כי דבר מלך שלטון ולמעלה מהם הנקודות עד שהטעמים הם בחי' האותיות שבתענוג העליון ולכן נקראו טעמים ע"ד מ"ש טעמו וראו כי טוב ה' (תלים ל"ד ט') שהוא בחי' מתיקות ונועם ה' והיינו כי כמו אותיות הדבור נק' אותיות ע"ש הגילוי שבהם מתגלה פנימיותו לזולתו מל' אתא בקר

(ישעי' כ"א י"ב) וכך ענין בחי' אותיות דתענוג עליון היינו גילוי בחי' התענוג ולכן נק' טעמים כי הנגינה יש בה תענוג כמו זרקא מקיף שופר כו' שיש מהם ניגון ומתיקות שזה הי' עבודת הלוים בשיר של יום:

והנה בחי' תענוג העליון הוא מאד נעלה במדריגה למעלה מעלה מבחי' החכמה ומבחי' האותיות, וההתגלות שלו בלבד שהם בחי' הטעמים מקבלת החכמה והיא הארה מצומצמת מאד וז"ס ביו"ד נברא העוה"ב שהיא החכמה שנקראת עדן מקור הגן שמצמצום הארת העונג המאיר בה ע"י הטעמים נמשך ממנה אח"כ בבינה ובכל הי"ס ומשם [נמשך] אח"כ בבי"ע ע"י צירופי אותיות הדבור כמש"ל וז"ס בע"ח שהתלבשות אא"ס הוא בחכמה ואח"כ מאיר בכל הי"ס ע"י החכמה כי לולי שהיתה ההארה מתלבשת בבחי' החכמה לא היו יכולים להכיל אורה כלל הגם שהיא הארה מצומצמת מ"מ היא בבחי' א"ס אלא ע"י אמצעות החכמה הם מקבלים וז"ס שהתורה נק' לבוש שנמשכת מן החכמה והיא בחי' לבוש לא"ס ב"ה שעי"ז הוא מאיר ומחי' בעולמות וז"ס באורייתא אתקיים עלמא כי עוטה אור כשלמה כתי' (תלים ק"ד ב') וגם תורת חסד על לשונה (משלי ל"א כ"ו) ועולם חסד יבנה (תלים פ"ט ג') וגם נקראת מזון ע"ש בחי' הארת א"ס המתלבש בחכמה שבתורה שהוא חיות כל העולמות וגמ"ח הן ג"כ בחי' לבושים אלא שהם לבוש החיצון שהמלך מלבישו כשצריך לצאת בחוץ כך יש בחי' לבושים חיצוני' להגין על שפע האלקות הנמשך מטה מטה שלא ינקו ממנו החיצוני' וז"ס וילבש צדקה כשריון כו' וצדקה תציל ממות (משלי י' ב') וחטאך בצדקה פרוק (דניאל ד' כ"ד) וד"ל:

ב) ולפי שכל אלו ההמשכות נעשו ע"י הישראל לכן הם נקראים רעייתי שמפרנסי' את אביהם שבשמים בבחי' מזון ולבושים להיות התלבשות אא"ס בחכמה ע"י בחי' הטעמים הנ"ל: וביאור זה הוא ע"ד מ"ש רז"ל כשעלה משה למרום מצאו למלאך סנד"ל שקושר כתרים לקונו מתפלותיהן של ישראל וענין הכתרים היינו בחי' אותיות עליונים שנק' בשם כתרין בהקדמת זהר בראשית ע"ש והענין שהם בחי' הטעמים שהוא האותיות דתענוג העליון שממנו תמצא החכמה מאין ליש והוא קושר כתרים וממשיך הארת הכתר בחכמה שהיא בחי' תורה כנ"ל והיינו דוקא מתפלותיהן של ישראל שהצירופי אותיות שישראל מוציאים בפיהם בתפלה עולים ברום המעלות עד בחי' אותיות הראשונים שהם הטעמים שהם אותיות תענוג העליון כנ"ל ומשם ממשיכים ההארה ממעלה למטה להיות מתלבשת בחכמה והכח הזה בישראל הוא לפי שניצוץ האלקות שיש בכל א' מישראל שרש שרשו למעלה מעלה גם מבחי' החכמה ולכך אנו רואים שיש יכולת בכל א' מישראל למסור נפשו על קדה"ש שהוא למעלה מן השכל שהרי השכל לא יחייב רק לאהבה את ה' כי הוא חייך (דברים ל' כ') אבל המס"נ הוא רק מצד עצם ניצוץ האלקות שטבעו לחפוץ להכלל במקורו כנר בפני האבוקה והוא למעלה מן החכמה כנ"ל רק שלהיות הנפש מלובשת בגוף והוא מסתיר ומכסה על הארה זאת. ואמנם בתפלה בהקדמת פסוד"ז הוא מבעיר ומלהיט את הניצוץ אלקי עד שיבא ויגיע בק"ש לבחי' מס"נ באחד שהוא למעלה מן החכמה ואז ע"י אותיות אלו ממשיכים מבחי' אותיות העליונים וכתרין עילאין הנק' בשם טעמים להיות מתלבשים בחכמה וז"ס קושר כתרים לקונו (חגיגה י"ג ב') וכן אנו אומרים אחר ואהבת את ה' וגו' (דברים ו' ה') ודברת בם (שם ד') מל' ידבר עמים (תלים מ"ז ד') ל' הנהגה והמשכה כלומר להמשיך את אא"ס בתוך החכמה דתורה וז"ס רעייתי פרנסתי שמפרנסי' אותו בבחי' לבוש החכמה ע"י התורה וגם זהו גופא מזון לחבר הנשמה עם הגוף שהוא אא"ס שהוא נשמה לנשמות בתוך הכלים שהוא גופא דמלכא, וכל העולמות מקבלים מהם וגם לבוש חיצון ע"י גמ"ח, והקרבנות הם ג"כ מזון כמ"ש לחמי לאשי מטעם הידוע בסוד הקרבנות:

ואחר כ"ז יובן ענין הנדרים שיש כח לישראל לאסור את המותר ע"י אמרי פיו כשמתפיסו בדבר הנדור כו' כי ענין הקרבנות הוא שנעשה קדוש עפ"י גזירת התורה שהיא החכמה עליונה ולכך באים בזמן קבוע דייקא ולא הכל כשרים לקרבן כי אם מג' מינים כבשים ועזים ובהמות ותורים ובני יונה מן העופות לפי שכך חייבה החכמה עליונה בבל תוסיף ובל תגרע, אמנם הנדרים הם גם בדברים שאינם ראוים ליקרב ע"ג המזבח וגם בעידנא דלאו זמן הקרבה הוא ואעפ"כ חל עליהם הקדושה (כמארז"ל שאני קונם דקדושת הגוף נינהו (כתובות נ"ט ב') וס"ד דהש"ס שיהי' בהם דין מעילה) והיינו ע"י אותיות ודיבורי האדם שיש להם כח להמשיך מבחי' אותיות וטעמים העליונים מקורי החכמה להיות משם מאיר על אותו הדבר ונעשה קדש ולכך חלים על כל דבר משא"כ בקרבן שקדושתו עפ"י גזירת החכמה בלבד אבל כשא' מישראל מתפיס דבר בקרבן הרי הוא ממשיך ע"ז צירופי אותיות הנ"ל שלמעלה מן החכמה וד"ל: ובזה יובן דקדוק לשון רז"ל איש כי יפליא לנדור (במדבר ו' ב') וארז"ל במשנה פ"ה דנדה בן שנים עשרה שנה ויום א' נדריו נבדקין כו' ופי' בגמ' (נדה מ"ו ב') שנק' מופלא סמוך לאיש אף שלשאר כל המצות אינו מחוייב מדאורייתא רק כשהוא בן י"ג שנה, והענין כי בחי' דעת אין לו אלא עד י"ג שנה דוקא והיינו לפי שאז מתלבשת בו הנשמה בתוכיותו ופנימיותו ואמנם סמוך לי"ג שנה נכנסת בו ההארה בבחי' מקיף והוא בחי' שלמעלה מן החכמה שמחמת זה יש לו הכח למסור נפשו כנ"ל וזהו ל' מופלא סמוך לאיש, מופלא הוא ל' נפעל והיינו כי סמוך לי"ג שנה מקבל מבחי' פלא עליון וע"כ נדרו נדר כי יכול להמשיך ע"י דיבורו מבחי' פלא עליון להיות אותו דבר קדוש וכנ"ל שהוא ענין המשכת הטעמים שהם אותיות דתענוג עליון הנ"ל שלכן יכול להפלות דבר הנדור ע"י אותיות שמבטא בשפתיו:

(כ"ז מתורה שנת תק"ע בבואו מברדיצוב בבהמ"ד דחעמינאער) יעו"ש. הסיום: